

C A P U T XII.

De usu matrimonii, & aliis obligationibus conjugatorum.

4306 **T**enens uxor virum alio absenteum, & id requirentem, sequi, nisi aliud sit in contractu conveniens, vel nisi insipienti vagabundum duxerit, aut esset factus vagabundus post matrimonium, vel si vir vagari cum periculo anime, & corporis, vel si gravis necessitas, v. gr. infirmitas ab itinere excusat.

4307 Non licet conjugibus aliquid facere, unde generatio prolixi impediatur, etiam si timeatur in partu periculum, aut paupertas ex copia prolixi, quia opponitur fini tristis, qui est generatio. Possunt tamen ex mutuo consenso ob id ad usum matrimonii abstine-re, non tamen possunt negare debitum, si alter potest.

4308 Vit volens legitimam copulam cum uxore habere, peccat mortaliter, si, ut ad eam se excite, illum inchoet sodomitice, Leander cit. quest. 41, contra Navar. qui non est audiens: quia talis actus, cum sit contra naturam, est medium improportionatum ad copulam naturalem, & logogria inchoata.

4309 Copula in vase legitima, sed sit praepolluta, aut alio innaturali, est solum venialis, si non sit probabile periculum effusionis feminis extra vas.

4310 Uxorem peccare mortaliter, si postquam vir seminavit, tacitus se excite, donec ipsa seminet, tenet Rodriqu de Marimon tract. 9, disp. 25, quest. 41. Diana part. 10, tract. 15, refol. 42. Tambur. lib. 7. Decal. cap. 3, §. 5, num. 18. Iesu, Bonac & Clericatus cap. 145, n. 33. Quia illa uxoris excitatio est completa, & excitatio copulae; & nimis durum est compescere naturam jam irritatam. Infuper est sententia Scoti in 3. disp. 4, quest. un. quem ultra scholasticos medici sequuntur, quod mulier concurrat activè ad generationem per vestimentis emissionem.

4311 Peccat mortaliter vir, si inculta copula libere à feminando desit: quia est contra finem generationis, maximè si tacitus extra vas se polluat. Insuper peccat: quia mulier irritata relinquit, & inde in periculo gravi peccandi. Peccat enim mortaliter mulier, si tunc irritata tacitus se excite, ut seminet: quia hoc Doctores num. 4310, recentissimi concedunt intuitu feminis virilis sine suscipi, sine quo errum est finem generationis frustari.

4312 Peccat mortaliter mulier, si semine suscepit mingit, se erigit, aut invertit taliter, ut semen foras ejiciatur, si non ex accidenti, sed studiosè faciat, animo impediendi conceptionem. Clericatus cit. numer. 30.

4313 Ceterò tamen probabile est, quod viro seminante non tenetur mulier seminarie, quia certò probabile est sententia D. Thome, quod mulier passim concurredit ad generationem subministrando materiam, minime active per veri feminis emissionem.

4314 Conjugi in absentia alterius conjugis libidinosè se tangens, peccat mortaliter, etiam si non adit pollutionis periculum, quia hic actus cum non fiat cum conjugi, non est conjugalis, nec ad finem conjugii ordinatur; que est ratio à mortali excusans tacitus impudicos inter conjuges: ut in num. 2239. Ita Mendo in Epit. verb. Matrimon. num. 3. Qui tamen vocat certò problematicum ab authoritate extrinseca sententiam docentem, solum venialis peccate, quam tenet Tambur. lib. 7. Decal. cap. 3, §. 5. à num. 41. Clericatus cit. num. 39. Palud. Ludov. Lopez, Thomas Sanchez & alii apud ipsos: v. num. 2239.

4315 In casu impotencie, si impotencia sit antecedens matrimonium, ea cognita, ut in num. 4138. & 4146, ac proinde si adit periculum incontinentie, conjuges recurrere debent ad Episcopum pro separatio-

ne, & ut declareret matrimonii nullitatem. Quid si non adit periculum incontinentie, cohabitare debent ut fratres, & sorores, adeoque non possunt ut osculis, & tactibus impudicis sine mortali, quia cum eorum matrimonium ratione impotencie sit nullum, sunt sic ut soluti, Sanchez de Marimon lib. 7. disp. 97, cum Tancredi, & c.

4316 Si impotencia sit supervenientis matrimonio, validum remanet matrimonium, quia matrimonium semel validum, semper est validum, ex capit. Hi, qui 32, quest. 27, adeoque eis non esse prohibita oscula, tactus, &c. si periculum pollutionis non adit; idque ratione status conjugalis propter ius, quod habent ad copulam, saltem ad concupiscentiam sedam, & mucrum amorem sovendum, tenet Sanchez libr. 9, disp. 44, numer. 22, ibidem disp. 17, numer. 19, & 20. Tambur. tom. 2. de Marimon, libr. 9, tractat. 1, capit. 13, §. 5. & Clericatus cap. 133, numer. 99. & 193, v. dicta de sensibus numer. 4296.

4317 Si dos deficiat, tenetur maritus alimenta uxori prestatre, tam ex charitate, quam ob servitia, & obsequio ab ea praefixa. E converso tenetur aleare maritum pauperem effectum, aut ad carceres, vel extremitates damnationis: si ramen ipsa possibiliterat habeat, vel ex bonis dotibus, aut parapenthalibus, vel alio modo acquisitis. Ita Clericatus cap. 145, num. 8, ex Tambur.

4318 Nomine alimentorum veniunt omnia necessaria ad vietum, vestes, habitationem, servos, &c. juxta decentem conditionem statut.

4319 Marius tenetur pro viribus, & juxta summa conditionem, alimenta prestatre uxori, duobus exceptis casibus, 1. Si absque causa nolit cum eo cohabitare, 2. Si maritus docet promissam confequi non posse, & parentes, qui eam debent, sint habiles, & nolint dare. Clericatus cap. 145, num. 8, cum Tambur. lib. 5, in Decal. cap. 3, §. 3.

4320 Si uxor ex iusta causa recedit è domo mariti: quatenus, v. gr. est adulteri &c. tenetur maritus, ut supra, ei alimenta prestatre extra domum, etiam si uxor auferitur, sed culpa mariti. At si aufigit ex propria culpa, non potest maritus ad alimenta danda cogi, quia qui non facit, quod debet, non recipit, quod oportet. L. Julianus 14. & ex aliis iuribus. In qua re attendenda est praxis.

A N T E P H A T U M

4321 **E**st Donatio, que fit à marito uxori propero impensis.

A marito enim post mortem præter dorem, quæ uxori restitutur, clargitur alia summa pecunia ob nuptiarum amorem, que Antephatum nuncupatur, quæ donati soler judicio, & arbitrio prudentis, attentionis conditione, & bonis mariti, arque uxoris; & juxta diversitatem solent esse quinquegentum, centum, quinquecentum, mille fœta, &c. juxta locorum proximam, consuetudinem; & maximè dari soler intuita virginitatis.

4322 Supposita paritate conditionis, viduus debetur medietas antephati, quod donatur virginibus.

Q U A R E S .

4323 **A**n antephatum intuitu virginitatis increatur à pueris ab alio corrupta, que communiter putatur virgo?

R espont. affirmativè. Diana part. 8, tract. 6, refol. 126. Tancr. tom. 1. de matrimon. 2, quest. 41. Sanchez libr. 6, disp. 27, numer. 4. Dixi ab alio corrupta: quia si supponatur corrupta ab eodem, cui potest nupfit, non est dubium, quod luceret.

Ratio affectionis est, quia nomine virginis in jure semper præsumitur illa, que communis opinione existimat virgo. Hac ratione in numer. 2560, diximus, legatum pro maritanda virginis lucerari à pueris corrupta. Diana part. 2, tract. 2, refol. 52. De donationibus inter conjuges: vide num. 2372. De osculis, & amplectibus inter sponsos de futuro: v. num. 2227.

De

D e confessu parentum in nubendo: v. num. 2039. De Matrimonio fusè & plenè agunt Scotus in 4. & 5. ad 26. ad 41. Maistrus disp. 20. Tambur. tom. 2. Diana part. 3, tract. 4. & alibi, Leander, & per duos tomos Sanchez, & Tancredi.

A P P E N D I X L.

De secundis nuptiis.

D iuntur secunda nuptia non ex tantum, quæ primæ proxime sequuntur, sed tertie, quartæ, ac deinceps quotiescumque iterantur: Quæ altero coniugio mortuo, aut propter aliquod impedimentum diximus matrimonio declarato nullo, permituntur superstiti: Ad vitandum periculum fornicationis, can. Quoniam cum similibus XXXI. quest. 1. cap. penult. & ult. hoc sit.

1 Nec obstat canon. *Hac ratione* ibid. in quo Jo: Chrysostomus secundas nuptias vocat honestam fornicationem. Quia canon ille non est Chrysostomi, sed auctoris alicuius incerti ex opere imperfecti in Matth. quod falso Chrysostomo adscribitur. Vidi editionem Gregorianam d. can. *Hac ratione*.

2 Tamecum vero jure civili notetur infamia mulier, intra annum luctus, id est intra annum à morte mariti nubens alteri: leg. Liberorum D. De his, qui non infamia: tamen iure Pont. quavis magis probentur prime nuptiæ, quam secunde: can. *niptiarum XXVII. quest. 1.* non dannantur secunda nuptia, nec ullam infamiam, aut aliam ponant, à jure Civili statutum, incurrunt mulier nubens intra tempus luctus; auctori-

itate legatum §. 5. D. De condit. & demonstrat.

Quintò, Mulier, que iterum nupfit, nequit ob ini-

gratitudinem revocare donationes liberis prioris matrimoniū factas: Exceptis tribus casibus, enumeratis in

Novella 22. De nuptiis cap. 35. At vero Vida unius matrimoniū potest.

P A R S Q U I N T A.

De Censuris, & Pœnis.

C A P U T L.

De Censuris.

4324 **C**ensura, est pena spiritualis, & medicina pro culpa iniuncta, privans usum aliquorum spiritualium bonorum, per Ecclesiæ potestatem imposta, ut fidelis baptizatus à consummata discedat.

4325 Censura est triplex: Excommunicatione, Suspensio, & Interdictum. Irregularitas non est censura, seu pena medicinalis; sed impedimentum Canonicum, & inhabilitas ad Ordines, Beneficia, Officia, &c.

4326 Ad validitatem censuræ, 1. Requiritur culpa, 2. In censura ferenda ab homine requiritur tria monitio, nisi urgens necessitas aliud suadat: cap. 5. & cap. Statutum, de sentent. excommunicatione.

Infuper, quod feratur in scriptis cum expressione causa, & nominis tam ejus, qui fert, quam ejus contra quem fertur censura, cap. In causis de sentent. & re iudic. In censura vero à jure non requiritur monitio, quia ipsum jus præcedens est continua monitio. Clericatus cap. 147. ex Maistro in Theolog. moral. dispens. 13. num. 15.

Unde non potest ferri censura pro delicto præcepto, aut non completi; ac proinde requiritur, ut præcedat monitio.

4327 Subjectum censura est solus homo vivus, baptizatus, rationis & dolis capax, subditus ejus, qui fert censuram: v. num. 4340. Unde (ut recte advertit Clericatus) locutus non dicuntur excommunicari, sed maleficis. v. num. 1777.

Nec mortui dicuntur excommunicari, sed declarari incurrit in censuram ante mortem; & si dederint signa penitentie, post mortem absolvuntur, seu absoluunt declarantur, ad effectum sepulture Ecclesiastica, cap. A nobis, 2. cap. Sacris. v. num. 4378.

4328 Communitas, aut Collegium potest ligari cœptione, & interdicto, cap. De sede vacante, de sen-

tent. Excom. in 6. Minimè excommunicatione, cap. Romana cod. tit. in 6.

4329 Potestatem ferendi censuras, ultra Papam, & Episcopos, habent legati Papæ, sive sint legati à latere, sive nativi, sive missi, Ex cap. legatus, de Offic. leg. in 6. Concilium Provinciale Archiepiscopi, & Diocesanum Episcopi; Capitulum fide vacante, quia succedit in tota jurisdictione, tam ordinaria, quam voluntaria Episcopi: Inquisitores, qui sunt Delegati Sedis Apostolice; Prelati Religionum, videlicet Generales, Provinciales, Abbates, Guardiani, Priors, ex cap. in Eccl. de Majori. & obed. Vicarius Capituli Sede vacante, ex Trident. sess. 24. de reformati. cap. 16. Vicarius Papæ, Vicarius Provincialis Episcopi: minimè Vicari foranei, quia hi non faciunt idem tribunal cum Episcopo.

4330 Potestatem ferendi censuras, ex jure communione non habent Archidiaconi, & Archipresbyteri, nisi auctoritas Episcoporum acceperit, vel nisi aliqui cam sint confecti in ipsa institutione, aut ex consuetudine legitimè præscripta, & approbata: Eam in nullo casu habent Parochi, quia solum jurisdictionem habent in foro penitentiae, minimè in foro exteriori, & contentiouso, ex cap. De persona II. quest. 1. Leander de censuris tract. 1. disp. 3. à quest. 8. ad 17.

4331 Censura lata contra facientes, non comprehendit mandantes, & confidentes, nisi sit expressa clausulis comprehendentibus quoscumque cooperantes; quia odia non sunt amplianda.

4332 Quatuor sunt cause, que excusant ab incuria censura. Prima est ignorantia invincibilis juris, aut facti, cui est annexa censura, cap. Si vero, & cap. 2. de sentent. excom. in 6. Imò si censura est lata contra præsumit, requirit scientiam; unde ab ea excusat ignorantia crassa, minimè ignorantia affectata: quia si adeo ignorantia, non habetur contumacia; ad incuriam autem censuram requiritur contumacia: v. num. 3299. & tom. 2. à num. 374. ad 383.

4333 Contumacia est, cum quis sciens, rem aliquam effe prohibit ab Ecclesia sub censura, seu sub excommunicatione, nihilominus illam committit.

V 4 Inad-

est in partem, ne cum quis suspenditur ab audiendis confessionibus; hic potest alia sacramenta administrare.

4394 Insuper alia fertur ad tempus prescriptum, & hac absolutione non indigeret sed clauso tempore confatur. Alia inaequitate, sine temporis prescriptione, & hoc durat, donec per absolucionem tollatur. Alia est penalis, qua fertur in punitionem, & vindictam delecti commissi; & hoc non est censura, sed pura pena. Alia est medicinalis, qua emendatio delinquientis intenditur, & hoc est censura. Denique alia est a iure, alia ab homine, ut in num. 4350.

4395 Qui suspensionem violat exercendo actum, à quo est suspensus, peccat mortaliter, nisi levitas malitia excusat. Insuper si exerceat solemniter actum Ordinis Sacri, à quo est suspensus, pura celebrando, solumniter canendo Epistolam, &c. incurrit irregularitatem; non sic si exerceat actum juridicionis, nisi in aliquo imponenter etiam irregularitas.

4396 Nemo tenetur sub mortali vitare suspensum, etiam non toleratum, sed solim cum eo non cooperari ad actum, à quo est suspensus; unde qui audit Missam suspensi, non peccat saltem mortaliter, nisi inferiat; quia nullum extat praecipuum de non comunicando cum suspensi in his functionibus, à quibus sunt suspensi, sicut datur de non communicando cum excommunicatis vitandis; sed solim prohibetur iure naturali, & divino cooperatio cum suspenso in delicto, & malo uero ministerio, quatenus cooperari peccato alterius est intrinsecus malum.

4397 Omnes, qui possunt excommunicare, possunt suspendere; sed non omnes, qui possunt excommunicari, possunt suspendi; nam sibi Clerici possunt suspendi: vid. num. 3057.

4398 Clericus suspensus est, ubique suspensus, nisi suspensio sit restricta loco particulari. Suspensus à beneficio non potest validè eligi ad aliud beneficium; Episcopus suspensus à Pontificibus potest celebrare Missam privatum. Canonicus suspensus à beneficio potest interesse Capitulo, & dare votum ad eligendos alios Canonicos. Suspensus à beneficio, si fructus exigit, non incurrit irregularitatem; sed peccat mortaliter, & tenet eos restituere: vid. numer. 4371. Maistrus disp. 13. à num. 86.

4399 Totum Capitulum, & universitas Clericorum potest suspendi, ad differentiam excommunicationis, que non nisi contra personas particulares potest infligi. Maistrus cit. ut.

4400 De causis excusantibus à suspensionis incursum, & de eo, qui potest ab illis absolvere, discurre, ut de censuris num. 4332. & 4333. A suspensionibus reservatis Papa, si sint occultae, potest Episcopus absolvere, ex Trident. fess. 24. de reform. cap. 7. ut in num. 3314. Suspensus à Divinis sub conditione, donec satisficeris, satisfactione posita, non indigeret absolutione probable putat Maistrus citat. num. 103, sicut dictum est de suspenso ad tempus determinatum, innum. 4394.

APPENDIX LI

INDEX NONNULLARUM SUSPENSIONUM
in particulari, ex Patre Premoli.

- Iudicata est suspensio. 1. Contra Episcopos consecratos à vitandi.
2 Contra Fratres Predicatorum consecratos antequam resignaverint libros &c.
3 Contra Exercentes Pontificalia in aliena Dicēcei.
4 Contra Titulares promoventes etiam in loco excepto fine licentia.
5 Contra Ordinantes non subditum.
6 Contra Conferentes primam tonsuram infantil &c.
7 Contra Conferentes confirmationem, & consecrationem Episcopalem post apostoliam.
8 Contra Conferentes duos ordines Sacros eodem die.
9 Contra Ordinantes Simoniacae.
10 Contra non Examinantes electionem ad curam Animarum.
11 Contra Subjacentes bona Ecclesie laicis.
12 Contra sibi Ultrapantes bona Ecclesie.
13 Contra Abutentes potestate in causa alienationis rerum Ecclesie.

14 Contra Admittenates resignationes contra Bullam Pii Quinti.

15 Contra Locantes domos usuratiis, &c.

16 Contra non procedentes contra Hæreticos.

17 Contra Procurantes capi Clericos à Laicis ne &c.

18 Contra Recedentes à Sede Apostolica sine litteris authenticis.

19 Contra Relaxantes penas incendiariis.

20 Contra Concubinarios à Synodo admonitos.

21 Contra Percipientes fructus primi, & secundi anni &c.

22 Contra Ordinantes quosdam sine titulo.

23 Contra Publicantes indicem gratiarum ex pretio.

24 Contra non visitantes Limina Apostolorum &c.

25 Contra Capitula recipientia superiore carentia, litteris authenticis.

26 Contra Occupantes Ecclesie vacanis bona.

27 Contra Exigentes pretium pro ingressu in Monasterium.

28 Contra Admittenates resignationes contra Bullam Pii Quinti.

29 Contra Judices ferentes censuram sine scriptis &c.

30 Contra Aggravantes partem contra Justitiam, & conscientiam.

31 Contra Conservatores le intromittentes in non nototis.

32 Contra Eligentes indignum ad Episcopatum, vel curam. Animatum.

33 Contra Electores Episcoporum non manifestantes Electionem electo.

34 Contra Compromissarios eligentes indignum.

35 Contra Opponentes perfamam Electam, & deficiente in probatione.

36 Contra Eligentes ad prebendam per abusum Secularis potestatis.

37 Contra Visitatores accipientes procurationem à loco non visitatis.

38 Contra Conferentes, vel recipientes beneficia accedentes ad Curiam.

39 Contra Recipientes ordinem Sacrum ab Episcopo, qui renunciavit.

40 Contra Recipientes ordinem à vita.

41 Contra Recipientes ordinem Sacrum sine licentia.

42 Contra Recipientes ordinem Sacrum ante legitimam etatem.

43 Contra Recipientes ordinem Sacrum extra tempora.

44 Contra recipientes plures ordines Sacros eodem die.

45 Contra Recipientes ordinem sine testimonio sue probatis.

46 Contra Recipientes Ordinem Sacrum factio titulo.

47 Contra Recipientes ordinem per saltum.

48 Contra Recipientes ordinem Sacrum post contractum Matrimonium.

49 Contra Recipientes ordinem Simoniacae.

50 Contra Recipientes ordinem in Excommunicatione.

51 Contra Recipientes oblationem Usurarii.

52 Contra sepulturam Ecclesiastica dantes Usurario.

53 Contra Jurantes se retenturos Schismata.

54 Contra Utentes vesta partita, vel virgata in statu Clericali &c.

55 Contra Gravantes Ecclesiam alterius debitum.

56 Contra Concubinarios, vel formatores notorios.

57 Contra matrimonium celebrantes sine licentia Parochi.

58 Contra Matrimonium ineuntes sine Parochi licentia.

59 Contra Apostolatas recipientes ordinem Sacrum.

60 Contra mendicantes dantes professionem ante completum annum probationis.

61 Contra Concedentes aliqui ad vitam, vel ad certum tempus jura Relig.

62 Contra usurpatrices decimas.

63 Contra Monacos nigros non utentes debito habitu.

64 Contra cosdem Venantes, &c.

65 Contra Prelatos non satisfacientes damno dato excessibus quibusdam suorum.

66 Contra Confessarios non facientes scrupulum de decimis non soluti.

67 Contra Abbates facientes dimissorias non suis subditis Regularibus.

68 Con-

68 Contra Fratres Predicatorum perturbantes Fratres Minores Inquisidores, vel contra.

69 Contra Introducentes mulieres intra Monasteria.

DE INTERDICTO.

4401 Interdictum, est censura prohibens usum divinorum officiorum, aliquorum Sacramentorum, & Ecclesiastice sepulture, qua talis est. Dicitur quia talis est; quia excommunicatio eodem uero privat, in quantum est communicatio cum fidelibus; suspensio vero in quantum uero ille est exercitum Ecclesiastica potestatis.

4402 Hinc excommunicatio major, licet contineat suspensionem, & interdictum, hoc materialiter se habet, sicut numerus quaternarius continet ternarium, & binarium; non formaliter, quia habent diversas definitiones & rationes formales; insuper excommunicatio est el poma gravior, quia pluribus bonis privat.

4403 Interdictum igitur ab excommunicatione differt; quia excommunicatio ultra plura, quibus privat, privat etiam humana & politica communicationes; non sic interdictum: unde interdicti non sunt vitandi: vid. numer. 4339.

Interdictum excommunicatio non nisi contra personas particulares, & no[n]censes potest infligi; interdictum vero etiam contra communitem, & innocentes: contra innocentes tamen fertur interdictum, & per accidens, quantum in communite directè interdicta morantur. Et hoc pacte sepe innocentes damnata sine culpa, sed non sine causa patiuntur, ut liquet in casu bellii justi. Ita recte innuit Mathaeucci tom. 2. pag. 112. n. 12. v. n. 4357.

4404 Interdictum 2. Prohibito activa, & passiva aliquorum Sacramentorum, excepto Baptismo, & Confirmatione, que possunt solempniter ministrari etiam ipsi interdictis, & in loco interdicto, quia sunt Sacraenta necessitatis.

Sacri Penitentiae, quia pariter est necessitatis, ministri potest similiiter in quibus interdicto eriam locali, & personali, exceptis iis, qui fuerunt causa culpabilis interdicti.

Sacri Eucharistia, tempore interdicti ministri non potest, nisi in articulo mortis per modum viatici; & cum debita solemnitate, aquae fine modo viatici in probabili periculo mortis, videlicet in periculo mortis, &c. ut in numer. 3357. Extrema uictio, omnino prohibetur, seclusa extrema necessitate, in qua moribundus alias Sacraenta suscipere non posset.

Sacramentum Ordinis, tempore interdicti, nec potest licet ministri, nec recipi. Matrimoniū non suspenditur in loco interdicto, & inter personas generaliter interdictas; bene vero solemniter beneficio sponorum.

At si ipsi sunt culpabiles, & specialiter personae interdicti, non possunt licet, bene autem validè matrimonium contrahere, si sint contumaces; id est specialiter tituli; quia scilicet ponunt obicem gratie per Sacramentum recipiente: vid. num. 3978. Phœbus lib. 4. tit. 17. num. 16.

4406 (Interdicta civitate, interdicuntur etiam suburbia; & interdicta Parochia; etiam facillum, vel comitem contiguum; quia accessorium sequitur naturam sui principialis. Interdicto populo, non interdicuntur illi, qui non sunt pars populi, ut studiosi, Clerici, peregrini, &c. nec interdicto Cleto, interdicuntur Religiosi, quia in favorib[us] tantum, non odiosis, nomine Clerici comprehenduntur: si dicatur, Civis, v. gr. Panormitanū sunt interdicti; si nisu[m] possunt interficere divinis; (nisi tamen destinant esse istuc Civis, nec causam dederint interdicto) contra vero, si Civitas interdicto subiecta, licet civibus, aut incolis, qui causam interdicto non dederint, alioire, & illuc interesse divinis) ita Busemb. de censuris, cap. 4. dub. 1.

4407 Interdicto toto populo unius Civitatis, intelligentur interdicti tam no[n]censes, quam innocentes, hoc cum discrimine, quod no[n]censes, licet ab ea Civitate discedant, remanent interdicti; innocentes vero, si alio suum domicilium transferant, statim sunt ab interdicto liberi. Maistrus disp. 13. num. 110.

EFFECTUS INTERDICTI.

4408 (Una tres. 1. Prohibitio divinorum Officiorum, videlicet Sacrificii Missæ, Horariorum Canonistarum, que publicè cantantur, benedictiones solemnies, & alia, que publicè in Ecclesia à ministris ad divinum cultum sunt; unde etiam interdicti oblationem culpam facio interesse non possunt.

Clerici vero, & Religiosi, quando ipsi intendunt; non sunt, possunt, ac debent, ut ante, Missas, divisionia Officia celebrare, sed januis clausis, non pulsatis Campanis, voce submissa, & exclusi intendunt, ut in cap. Alma Mater.

Permititur tamen, ut in festis Natalis Domini, Pasche, Pentecostes, & Assumptionis B. Virginis, quibus additus fuit à Martino X. dies festus Corporis Christi cum octava, & à Leone X. dies festus Conceptionis ejusdem B. Virginis, tempore interdicti generalis, Missas, & divina Officia publicè, & solemniter celebrentur, jannis apertis, cum campanarum sonitu, admissis quoque interdictis, qui causam interdicto dederunt; modo iti non appropinquent Altari, nec veniant ad Offertorium, vel Communionem; exclusi tamen excommunicatis) Maistrus disp. 13.

4409 Quod privilegium est in interdicto locali generali, minimè de locali speciali, nec de personali, etiam generali; quia in his nihil est immutatum iure novo in cap. Alma Mater; sed remanet rigor juris antiqui de Bonifacio VIII. unde in Ecclesiis, specialiter interdictis, in quibus Eucharistia asservatur, sollem licet semel in hebdomada celebrare Missam pro renovanda Eucharistia, & ea conservanda pro infirmis.

Tempore interdicti possunt pulsari campane ad excitandum populum pro salutatione Angelica.

Item ipsi interdicti possunt licet ingredi Ecclesiastis orationis causa, dummodo ramen divina Officia non celebrentur. Interdicti possunt per pulsum campane convocati ad concionem, ut ad correctionem induci valent. Mathaeucci tom. 2. pag. 112. n. 12. v. n. 4357.

4410 2. Prohibitio activa, & passiva aliquorum Sacramentorum, excepto Baptismo, & Confirmatione, que possunt solempniter ministrari etiam ipsi interdictis, & in loco interdicto, quia sunt Sacraenta necessitatis.

Sacri Penitentiae, quia pariter est necessitatis, ministri potest similiiter in quibus interdicto eriam locali, & personali, exceptis iis, qui fuerunt causa culpabilis interdicti.

Sacramentum Ordinis, tempore interdicti, nec potest licet ministri, nec recipi. Matrimoniū non suspenditur in loco interdicto, & inter personas generaliter interdictas; bene vero solemniter beneficio sponorum.

At si ipsi sunt culpabiles, & specialiter personae interdicti, non possunt licet, bene autem validè matrimonium contrahere, si sint contumaces; id est specialiter tituli; quia scilicet ponunt obicem gratie per Sacramentum recipiente: vid. num. 3978. Phœbus lib. 4. tit. 17. num. 16.

4411 3. (Prohibitio Ecclesiastice sepulture, in qua comprehenduntur infantes, & amentes. Excipiuntur Clerici, qui in interdicto locali, si nominatis interdicti non sunt, nec interdictum violarunt, possunt cum silentio sepeliri, Busemb.

4412 Qui violant interdictum, si sint laici, peccant mortaliter, recipiendo Sacraenta contra interdictum personale; si autem violent interdictum locale, audientur, ver. gr. divina officia, peccare venialiter, ait Busemb. cit. dummodo ipsi personaliter interdicti non sint; ipsi vero laici, si cogant celebrare divina officia in loco interdicto, vel vocent interdictos, ut illis interficiant; aut prohibeant, ne ipsi interdicti à celebrante moniti exeat; insuper & ipsi interdicti, si post monitionem exire reculent, incident ipso facto in excomm. maioren Papae reservatum, ex Clem. 2. de sent. excomm.

4413 Clerici, & Religiosi utriusque sexus violando interdictum, peccant mortaliter. Inde Clerici violantes interdictum quodlibet per actum Ordinis faci, incurrit irregularitatem, sicut violando alias censuras: habent ex cap. Is. cui, de sent. excomm. in 6.

4414 (Interdicti possunt, qui excommunicare, & suspendere. Pro interdicto personali requiri culpa mortaliter. Pro locali, vel generali in communitem, peccatum validè grave cum contumacia commissum à capite, vel principiis membris, licet reliqui culpa vacent. Inter-

i Interdicta localia; & personalia generalia, qua jure communi sunt imposita, nec reservata, possunt tolli ab Episcopo, vel alio habente iurisdictionem in communem interdictam, non tamen à Religiosis privilegiatis; quia locus & communitas foro penitentiae non subjiciuntur. Ab interdicto juris personali particulari reservatum non est, quivis approbatus potest absolvire ita Busemb.

4415 In privilegio absolvendi ab ordinibus censuris, non includitur facultas tollendi interdictum locale, aut personale generale; bene verò interdictum personale particolare à jure latum, non ab homine; quia hoc ab eo, qui tult, tollitur.

Pro Privilegiis Regularium quoad interdictum, quantum ad plures effectus, sepietum sutorum, & festivitatem propriorum Sanctorum: Vide Mass Magnum Sixti Quarti pro Prædicatorebus Bellum 7. & pro Minoribus Bullam 6. de anno 1474, in tomo 1. Bellarii; & fusus in Bellario Rodi. pag. 153. Corfisi. 48. Pauli III. Licer debitum, in Bollar. Bullam 29. Leonis X. Cum Santa, in Bollar. Rodr. pag. 314. Bellam 4. Clem. VIII. Sacra 17. Octobris 1595. Dianam part. 3. tral. 2. ref. 133. Matthaeucci in Officiali Curia tom. 2. pag. 109.

CESSATIO A DIVINIS

4416 Propriè nec est pena, nec censura, sed (simplex prohibitus Ecclesiastica, qua Clerici, seu Ministri Ecclesie prohibentur perfolvere publice divina officia, ministrare aliqua Sacraenta, & sepelire laicos in loco sacro, in signum gravissimi mortoris ab Ecclesia concepi, proprie gravissimam injuriam sibi, aut honori divino illatam; ut injuriantes recipiscant, & Ecclesiæ laicæ satisfaciant.) Leander de penit. tract. 3. cum Com. ex cap. Querenti, de verb. signi, ubi interrogatus Innoc. III. de numero censuraturum, respondit esse tres, excommunicationem videlicet, iuspenzionem, & interdictum.

Hinc violans cessionem à divinis, five particula-rem, five generali, peccat mortaliter; sed eum interdictaritate non incurtere consequenter docet Leander citat. quæst. 7. & 8. cum D. Anton. Soto, Navar. Tolet. Suario, & aliis.

De censuris, fuisse agunt Fagnanus in Decretalibus sub propriis titulis, Pithing. lib. 5. tit. 37. Phœbus à rit. 14. ad 17. Mastr. disp. 13. à quæst. 1. ad 4. Leander tom. 4. de censuris. Tambur. tom. 2. lib. 10. tral. 1. 2. & 3. Gobat in exp. tral. 3. 7. & 8. pluribus in lo-cis. Joann. Dicastillo de censur. tract. 10. à disp. 1. ad 5. Anton. à Spîtu Sando de censuris tract. 12. Mattheucci in Offic. Curia tom. cap. 7. à num. 107. Mendo in suis titulis.

CAPUT II.

De Panis Irregularitatis.

IRREGULARITAS

4417 Est impedimentum Canonicum, susceptionem prime tonsurae, Ordinum minorum & sacerdotum, & susceptorum usum impediens; non autem in ordine ad reliqua Sacramenta.

Alia est delicto, alia ex defectu. Alia totalis, & propriè dicta, qua omnis Ordinum susceptione, & suscep-ti exercicio privat, ut homicidio, & bigamia. Alia partialis, que alicuius tantum ufo privat, vel solo alicuius Ordinum superiore: v. gr. oculis, vel palma carens, inhabilis est ad Sacerdotium, non ad confessiones audiendas: & Diaconos oculo sinistro carens; inhabilis est ad Sacerdotium, potest tamen in suo Ordine ministrare. Busemb.

4418 Irregularitas graviter illicitat Ordinum suscep-tionem, & susceptorum exercitum; sed non invalidat. Ut incurrit irregularitas ex delicto, requiritur actus externus, consummatus, & mortalis. Irregularitas verò ex defectu contrahitur sine culpa; quia est à jure imposta ob indecentiam, quam talis, vel talis defectus afferit Sacro Altari, & ministerio.

4419 Irregularitas nulla incurrit, nisi sit expressa in jure, ex cap. 10. qui de sent. excommunic. in 6. unde in dubio, five juris, five facti, tenet potes, quod

6 Propter heresim, vel apostasiam, five publicam,

five

*Ex defectu.
Hoc, vel nra, cara, tuo, ty duxia Cleo,
ac iteramus fungens vestitus vacua, vado requiesco.*

five occultam; quæ si à parte procedat, extenditur ad filios usque ad secundam generationem; si à matre, usque ad primam. Pro extenione autem requiritur.

i Quod parentes mortui sint in delicto heresis. 2. Sententia, aut confessio in iudicio, vel notorietas facti.

7 Ex iniusta mutilatione, vel injusto homicidio, etiam voluntario indirecte, & in causa. Comprehendit mandantes, confidentes, aut alio modo positivè concurrentes, etiam in bello injusto, in quo si unus occidatur, totus exercitus fit irregularis, si sit cooperatus.

4421 Quando plures non ex consilio, sed in rixa unum percipiunt, sed unus vulnus infigit, ex quo moritur; si de vulnerante constet, ille solus est irregularis: irregularis tamen erit etiam ille, qui non percussit, si aggressio facta sit ex consilio, & compaeto; nam tunc, qui percussit, factus est auxiliator ex comitatu.

4422 Qui infirmo dat cibum, vel potum, &c. vel moveat, vel de lecto in lectum transfert, aut aliud bona fide operatur, ex qua mors, vel eius acceleratio preter intentionem sequatur, non sit irregularis, nisi intervenierit culpa laesa. Hinc Sacerdotibus, & Religiosis circa moribundos licent eadem, que laicis. Busemb. ex Diana, & Bonac.

4423 Qui procurat abortum fetus animati animali rationali, sit irregularis; minimè, si fetus non sit animatus. Fetus masculinus animatur post 40. dies, femininus post 80. In dubio, quantum ad hunc casum conferi debet masculinus ex stylo S. Penitentiarie.

Laicus, five Clericus occidens calumniatorem, evadit irregularis, iuxta dicta à num. 2088. v. in pag. 2. Propof. 17. & 18. & ab Alex. VII. dam. & pagin. 3. Propof. 30. 32. & 33. ab Innoc. XI. dann.

De irregularitate hac, plura dicta sunt suis in locis de homicidio, abortu, duello, & bello.

4424 Mutilatio, est abscessio membra principalis: Membrum, est pars corporis; officium per se habens distinctum ab alio, ut manus, pes, oculus, &c. unde non est irregularis, qui abscedit digitum, quia non est membrum, sed pars membrum. Nec qui abscedit labia, dentes, capillos, auriculam, & nasum; cartilaginem tamen, non organum; quia non sunt membra, sed ornatum membrorum. Nec qui excæcat hominem, sed oculum non extrahit; nec qui membrum debilitat, sed non abscedit, quia non mutilat. Leander.

In omni cau, quo quis alium mutilando fit irregularis, sit etiam irregularis mutilando se ipsum, Leander de penit. tract. 2. disp. 18. quæst. 23. quia est verè membrum mutilator, & majori delicto. Non sic è converso; non enim in omni cau, quo sit irregularis mutilando se ipsum, si irregularis mutilando alium, Leander cit. quæst. 24. quia mutilando quis sibi partem membra, fit irregularis ex jure ob speciale levitatem, ut in n. 4444. nec si mutilando partem membra alteri, sed requiri amputatio integræ membra: v. num. 4508.

Item non in omni cau, quo quis facit alium irregularem, fit ipse irregularis. Leander citata quæst. 25. nam qui alterius faciem cicatricem deformat, ei namus, aut indicem abscedit, facit alium irregularem ex defectu corporis, at ipse irregularis non est, quia non mutilatur. Ita è converso, non in omni cau, quo quis mutilando fit irregularis, mutilatus fit irregularis, Leander cit. quæst. 26. nam qui injuriæ alteri virilia abscedit, fit irregularis, quia est verè membrum mutilator; at sic mutilatus non est irregularis, ex numer. 4447.

Potest tamen casus contingere, quod tam mutilans, quam mutilatus fiat irregularis, Leander citat. quæst. 27. tam si diversa sit persona, ut liquet, quam si eadem, puta si quis ex ira sibi manum abscederet; esset, inquam, irregularis, ut mutilans, ex delicto; & irregularis, ut mutilatus, ex defectu corporis.

4425 Clericis & Religiosis sacris initiatæ est prohibitum officium medici, quod sit absconditæ, vel adurendo, qui est medici chirurgi; minimè officium medici physici, quod sine absconditione, & adiunctione exercetur; ita in jure.

4426 Clericus autem, aut Monachus, si perius sit, & diligentiam in curatione adhibeat, non est irregularis, si exinde mors sequatur, etio peccaverit exercendo officium prohibitum, quia non incurrit irregularitas ex delicto homicidi, nisi integreriat culpa

mortalis homicidii. Idem à fortiori dic de exercente medicinam physicam, ex cap. Tua nos; secus si non sit peritus, nec diligenter adhibuit, & more sequatur.

Leand. de panis tract. 2. disp. 9. v. n. 2114. ad 2119.

IRREGULARITATES
Ex defectu.

4427 **S**unt octo. 1. Ex defectu anime. Irregulares perpetuo amentes, lunatici, arreptiti, epileptici. (Si reperiantur anæc ordinati, & per annum co morbo non laborabunt, permititur illis exercitum Ordinum, quia presumuntur literati. Si verò laborent tardò sine clamore, & notabili indecentia, permittruntur celebrare cum adjutore assistente, qui sacrificium supplet, si illi deficient.) Ita Ardekin in tom. 2. pag. 870. 2. Illiterati, qui scientia ad tales Ordines requisita carent. 3. Neophyti, hoc est recenter ad fidem converti, donec judicio Episcopi sint sufficienter instruti.

Sub hoc defectu comprehendendi possunt abstemni, qui namque vinum non bibunt, si tales sint, ut illud bibere non possint sine periculo in celebrazione, puta vomitus, &c. non debent ad Ordines promoveri; unde antequam ad Ordines admittantur, debent super eo probari.

4428 Ex defectu corporis, irregulares sunt. 1. Cæsus, furdus, & similes, ad Ordinis exercitum inepit.

2. Qui caret pollice, indice, aut oculo sinistro, seu Canem non videri; qui tamen dispensatione non indiget, si oculo dextero sine indecentia Canonem legere possit. 3. Si addit notabilis deformitas, ut quis Ordinem exercere, v. gr. Missam celebrare non valeat sine notabiliter indecentia, & aliorum ritu, aut horrore, ut si careat nafo, auribus, si sit notabiliter gibbosus, leprosus, si claudens, ut nequeat sine baculo ad Altare accedere, si totali calvitate capitis, & oculorum labores, praeterit, si sit juvenis.

Irregularis non est, qui sex digitos habet, aut aliquos conjunctos, si notabilem deformitatem non affect, nec sit inepitus ad exercitium Ordinis, Busemb. vid. num. 4148.

Universaliter quilibet defectum corporis, qui non reddit patientem inhabilem ad Altaris ministerium, & exercitum Ordinis, vel qui affect ex se deformitatem notabilem, talem tamen, ut possit faciliter audio, & arte tegi, irregularitatem non inducere, docet Venerus in Exam. Epif. lib. 22. num. 3.

Cian. part. 4. tral. 2. r. 73. Tambur. tom. 2. lib. 10. tral. 4. cap. 8. Leander de penit. tract. 2. disp. 2. Quia Sacri Canones nil aliud intendunt, nisi expellere ab Altari notabiliter deformes, & inhabiles.

In dubio, Episcopi est judicare, an deformitas, vel defectus sit ita notabilis, ut irregularitatem inducat. Plura vid. à num. 4494.

4429 3. Ex defectu natum, irregulares sunt illegitimi, five naturales sint, five spuri: **Filius naturalis** est, qui est natus ex liberi: **Spiritus**, qui est natus ex adulterio, incestu, aut sacrilegio. Filii naturales legitimati possunt ex jure. 1. Per subsequens matrimonium ratum inter eorum parentes, dummodo tempore conceptionis; aut nativitatis potuerunt validè inter se nubere. 2. Per professionem in Ordine Religioso, per quam tamen legitimantur quad Ordines, minimè quoad Dignitates, seu Prelatures, ad quas nec intra, nec extra Ordinem sine dispensatione promoveri possunt.

Hinc sit, quod filius ligati voto simplici castitatis, aut Clerici in sacris non constituti, vel Noviti, qui tamen vota solemnia non emitti, legitimatur per subsequens matrimonium; quia ejus parentes tempore conceptionis, aut nativitatis, poterant validè nubere, quamvis illicet. Quod est verum, etiam si parentes nollent, quia non possunt efficaciter Sacramenti impedire.

E contra filius furiosi non legitimatur per subsequens matrimonium; quia ejus parentes non poterat validè nubere. Idem dic, si ejus parentes ob aliquod impedimentum dirimenti non poterant tunc validè nubere. Mendo verb. **Filius**.

Si filius conceptus, aut natus tempore, quo parentes poterant validè nubere, prämonitor ad matrimonium subsequens, & relinquat filios, isti illius parentum

*Ex defectu.
Leno, Significans, Naty: de matre libertas.
ac anima, ex gratia, Corpus bona fama necesse.*